

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2024. № 12.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.12.83>

УДК 336.226.322:339.47

О. В. Ігнат'єв,
аспірант, Одеський національний економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6188-7085>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СТЯГНЕННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ТРАНСПОРТНО-ЕКСПЕДИТОРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

О. Ihnatiev,
Postgraduate student, Odesa National University of Economics

PROBLEMATIC ISSUES OF VALUE ADDED TAX COLLECTION BY FREIGHT FORWARDING COMPANIES

У статті аналізуються проблеми, пов'язані зі справлянням податку на додану вартість (ПДВ) транспортно-експедиторськими підприємствами України. Особлива увага приділена функціональній специфіці транспортної галузі, як важливої складової сфери послуг. Визначено, що саме складна структура вартості транспортних послуг, а саме, залучення субпідрядників, міжнародні перевезення та транзитні операції, створюють низку труднощів у правильному нарахуванні та відшкодуванні ПДВ. У свою чергу невідповідність податкового законодавства сучасним вимогам спричиняє ризики подвійного оподаткування, затримки у відшкодуванні податку, що

негативно впливає на фінансовий стан підприємств. Наведено низку рекомендацій з удосконалення податкових норм, гармонізації українського законодавства з міжнародними стандартами, спрощення процедур підтвердження операцій, що сприятиме розвитку галузі, зменшенню витрат і підвищенню конкурентоспроможності підприємств на світовому ринку.

This article addresses the pressing issues associated with the administration and collection of value-added tax (VAT) in freight forwarding companies operating in Ukraine. The study highlights that the industry's inherent specifics, such as a multifaceted cost structure, reliance on subcontractors, and the international nature of operations, create significant challenges in calculating and reclaiming VAT. One of the critical issues identified is the inconsistency of tax legislation, which often leads to risks of double taxation, prolonged delays in VAT refunds, and increased operational costs for businesses. These challenges not only burden companies but also reduce their financial sustainability and overall competitiveness in the global market. The paper thoroughly analyses the current Ukrainian tax regulations governing freight forwarding services and identifies gaps that exacerbate these problems. It also examines the practical difficulties companies face in meeting the requirements for documentary evidence to substantiate VAT refunds, particularly when international transactions are involved. The study reveals that such procedures are overly complex and time-consuming, placing an additional administrative burden on businesses. Furthermore, inconsistencies in the interpretation of tax laws by regulatory authorities and frequent changes to the tax code undermine legal certainty and create an unpredictable business environment. The authors propose a set of recommendations aimed at improving the regulatory framework for VAT in the freight forwarding industry. These recommendations include simplifying the procedures for documentary confirmation of VAT refunds, establishing clear and consistent rules for transactions involving subcontractors, and aligning Ukrainian tax legislation with international standards. Harmonization with global practices

is seen as a crucial step in resolving disputes related to cross-border transactions and reducing the administrative burden on businesses. The paper also emphasises the importance of adopting digital technologies to enhance transparency and streamline VAT administration processes. By leveraging digital tools, companies can reduce errors, accelerate the processing of refunds, and minimise disputes with tax authorities. The findings of the study have significant implications not only for policymakers but also for business owners and managers seeking to optimise their tax practices and improve the efficiency of their operations.

Ключові слова: *податок на додану вартість, транспорт, послуга, оподаткування, законодавство, перевезення, відшкодування.*

Keywords: *value added tax, transport, service, taxation, legislation, transportation, reimbursement.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Податок на додану вартість (ПДВ) є важливим елементом системи оподаткування, який безпосередньо впливає на фінансові результати діяльності підприємств. У транспортно-експедиторській (далі – ТЕ) сфері питання правильного та своєчасного нарахування ПДВ також є надзвичайно актуальними, що обумовлюється, насамперед, особливостями формування вартості послуг, залученням до процесу перевезень різних категорій суб'єктів господарювання, а також наявністю міжнародних аспектів у сфері оподаткування.

Основною проблемою, що заважає вирішенню вищевказаних питань є невідповідність чинного податкового законодавства специфіці роботи сучасних ТЕ підприємств, що призводить до виникнення ризиків подвійного оподаткування, затримок у відшкодуванні ПДВ, а також ускладнює планування фінансових потоків. Крім того, можна стверджувати про відсутність чіткого законодавчого регулювання та неоднозначність

тлумачення податкових норм, що призводить до численних суперечок між підприємствами та контролюючими органами. Означена ситуація створює додаткові фінансові навантаження на підприємства, збільшує їхні операційні витрати та негативно впливає на конкурентоспроможність у національному та міжнародному середовищі.

З огляду на це актуальним завданням наукового дослідження є аналіз проблем справляння ПДВ у сфері ТЕ діяльності, виявлення недоліків у чинному законодавстві та розробка пропозицій для його вдосконалення з метою мінімізації фінансових ризиків і підвищення ефективності оподаткування підприємств цієї галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій Питання щодо нарахування та сплати ПДВ зайшли відображення в багатьох наукових працях, а також законодавчих документах. Так, Ковальчук С. [1] та Шот А. [2] зосереджувались на особливості обліку та оподаткування операцій по міжнародним автотранспортним перевезенням. Живко З. [3] акцентує увагу на елементах оподаткування ТЕ діяльності, підкреслюючи особливості нарахування ПДВ при наданні транспортних послуг. Атаманчук Н. [4] наголошує на потребу гармонізації українського податкового законодавства з європейськими стандартами, особливо щодо ПДВ. Жидкова Х. та Балікова Х. [5] дослідили, що перехід на нову систему ПДВ в Європейському Союзі (ЄС) може суттєво вплинути на галузь ТЕ послуг, знижуючи шахрайство та підвищуючи доходи від податків, але водночас збільшуючи адміністративне навантаження в країнах-експортерах. В документах Державної податкової служби України чітко вказується на наявність затримок з відшкодуванням ПДВ ТЕ підприємствам через труднощі з документальним підтвердженням операцій та затяжними перевітками, що негативно впливає на грошовий обіг підприємств.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є визначення проблемних аспектів стягнення податку на додану вартість ТЕ підприємствами та розробка практичних рекомендацій щодо

вдосконалення механізмів оподаткування цієї сфери з урахуванням її специфіки. Досягнення поставленої мети передбачає аналіз чинного податкового законодавства, виявлення його недоліків та неоднозначних тлумачень у контексті діяльності ТЕ підприємств, а також розробку пропозицій щодо покращення нормативно-правової бази з метою зниження податкових ризиків, оптимізації фінансових потоків і підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на національному та міжнародному рівнях.

Викладення основного матеріалу дослідження. В сучасному світі сфера послуг є обширним сектором економіки і охоплює численні види послуг, що надаються підприємствами, організаціями та фізичними особами. Вона включає як матеріальні, так і нематеріальні послуги, призначені для задоволення різноманітних потреб споживачів, таких як транспорт, освіта, охорона здоров'я, фінансові, консалтингові, комунальні, культурні та інші. З розвитком інформаційного суспільства сфера послуг набуває особливого значення і відрізняється високим рівнем динаміки, широкою територіальною сегментацією, швидким оборотом капіталу, індивідуальним підходом та нестандартністю надаваних послуг. У постіндустріальному суспільстві акцент переноситься з фізичного виробництва товарів на створення нематеріальних цінностей, таких як знання, інформація, творчі ідеї, інновації та сервіси [6].

Економічні відносини в сфері послуг охоплюють процеси відтворення як особистих, так і матеріальних ресурсів. Особливо яскраво вищевказані економічні відносини виявляються у галузях нематеріальних послуг, що належать до невиробничої сфери. Це включає освітні, медичні, культурні, інформаційні, соціальні послуги, які, хоч і не створюють матеріальних продуктів, є необхідними для розвитку індивідуального потенціалу та підтримання добробуту суспільства (рис. 1).

Графік на рис. 1 ілюструє розподіл різних видів послуг у відсотках. Основна частина, яка складає 32%, представлена категорією «Транспортні

послуги» та 41% «Послуги у сфері комунікацій». Це свідчить про те, що ці послуги займають найбільшу частку серед інших послуг. Також значними є категорії «Послуги з переробки матеріальних ресурсів» 10% та «Ділові послуги» 11%. Решта категорій мають меншу частку, кожна з них займає 2%. У порівнянні з іншими видами послуг, транспортні послуги мають ключову особливість – вони передбачають досягнення чітко визначеного та вимірюваного результату.

Рис. 1. Товарна структура експорту послуг України у 2022 р.

Джерело: сформовано на основі [7]

Враховуючи бюджетоутворюючу вагомість транспортних послуг доцільно окремо зосередитись на їхньому оподаткуванні. Значну увагу слід приділити ПДВ, адже він є одним із основних непрямих податків в Україні, і накладається на кожному етапі виробничого циклу та постачання послуг і товарів, зокрема, лише на додану вартість, що створюється на кожному етапі. Оподаткування ПДВ регулюється Податковим кодексом України (далі –

ПКУ), зокрема статтями 185–198 [8], де вказані об'єкти оподаткування, правила визначення податкових зобов'язань і податкового кредиту тощо.

Для суб'єктів господарювання ПДВ відіграє двояку роль у фінансовій діяльності. З одного боку, ПДВ збільшує вартість товарів і послуг, що впливає на кінцеву ціну для споживачів, а з іншого боку, забезпечує можливість відшкодування сплачених сум через механізм податкового кредиту, передбачений статтею 198 ПКУ [8].

Особливості адміністрування ПДВ у сфері ТЕ діяльності пов'язані з багатокомпонентною структурою операцій, що включають послуги з перевезення, експедирування та супутні роботи. Найбільші складнощі виникають під час розподілу витрат і визначення об'єкта оподаткування. Зокрема, міжнародні перевезення звільняються від оподаткування ПДВ шляхом застосування нульової ставки, тоді як для внутрішніх перевезень діє стандартна ставка у розмірі 20% (ст. 195 ПКУ) [8]. Це створює необхідність чіткого обліку витрат, особливо у випадках, коли до виконання послуг залучаються субпідрядники.

Право на відшкодування ПДВ при експорті (ст. 200 ПКУ) [8] та можливість коригування податкових зобов'язань особливо важливі для ТЕ підприємств, оскільки вони дозволяють повернути сплачені суми ПДВ, оптимізуючи витрати.

Слід зазначити, що в 2024 році в Україні відбулися важливі зміни в системі ПДВ. Однією з основних змін стало введення нової форми податкової накладної, що повинні подаватися в електронному вигляді з 1 жовтня 2024 року. Також було оновлено правила щодо експортних операцій, особливо для сільськогосподарських підприємств. Тепер для застосування ставки ПДВ 0% на експорт необхідно, щоб виробники повертали не менше 80% валютної виручки. Якщо цей поріг не досягається, ставка ПДВ може бути змінена на 14% або залишитися на рівні 20%, залежно від обставин [9].

Актуальні ставки ПДВ в Україні у сфері транспорту станом на 2024 рік можемо побачити у табл. 1.

Таблиця 1. Ставки ПДВ та випадки звільнення від сплати ПДВ в Україні, що застосовуються у сфері транспортних послуг

Вид операції	Ставка ПДВ	Характеристика
А	Б	В
Послуги ТЕ компаній	20%	Застосовується до вартості послуг, які не входять до категорії міжнародних перевезень або транзитних операцій
Внутрішні перевезення пасажирів і вантажів	20%	Оподатковуються за базовою ставкою ПДВ відповідно до статей 185 і 193 ПКУ
Послуги з навантаження/розвантаження	20%	Включаються до вартості ТЕ послуг і оподатковуються базовою ставкою ПДВ
Оренда транспортних засобів	20%	Застосовується до операцій з оренди транспортних засобів на території України, включаючи супутні послуги
Транзитні перевезення через територію України	0%	ПДВ не нараховується відповідно до митних режимів, що регламентуються статтею 195 ПКУ
Міжнародні перевезення товарів і пасажирів	0%	Застосовується згідно зі статтею 195 ПКУ за умови підтвердження міжнародного характеру перевезення, але не є об'єктом оподаткування ПДВ
Експорт послуг, пов'язаних із перевезенням	0%	Застосовується до транспортних послуг, що надаються за межами митної території України, відповідно до статті 193 ПКУ
Перевезення пасажирів на міських та приміських маршрутах	Звільнено	Відповідно до статті 197 ПКУ, звільняються від оподаткування за умови перевезення пасажирів на регулярних маршрутах
Перевезення вантажів, необхідних для надання гуманітарної допомоги	Звільнено	Підпадає під звільнення згідно зі статтею 197 ПКУ, за умови підтвердження статусу гуманітарного вантажу
Перевезення вантажів, пов'язаних із ліквідацією наслідків надзвичайних ситуацій	Звільнено	Операції звільняються від оподаткування за спеціальними рішеннями, передбаченими статтею 197 ПКУ
Надання транспортно-експедиційних послуг нерезидентом (винагорода експедитора)	20%	Якщо послуга надана нерезидентом і споживається на митній території України, замовник-резидент зобов'язаний самостійно нарахувати ПДВ (ст. 208 ПКУ)

Джерело: сформовано автором на основі ПКУ [8]

Інформація з табл. 1 систематизує основні положення ПКУ щодо ставок ПДВ для транспортних послуг і враховує особливості оподаткування

різних видів операцій у цій сфері. Також, з табл. 1 видно, що механізм нарахування ПДВ на ТЕ послуги в Україні залежить від кількох факторів: характеру перевезень, статусу сторін (резидент чи нерезидент) та напрямку надання послуг (внутрішні чи міжнародні). Варто врахувати, що якщо перевізником в транспортних послугах виступає нерезидент або транспортно-допоміжні послуги пов'язані з перевезенням фактично надані за кордоном, то такі послуги не є об'єктом оподаткування ПДВ.

Міжнародні та транзитні перевезення мають особливий статус: їхні послуги звільняються від оподаткування, що сприяє зниженню фінансових навантажень на експедиторів, які працюють на міжнародному ринку. Водночас, коли послуги надаються нерезидентами на митній території України, замовники-резиденти зобов'язані нараховувати ПДВ самостійно. Такий підхід покликаний мінімізувати ризики подвійного оподаткування, але водночас додає складності в адмініструванні податків для підприємств, що працюють із субпідрядниками, особливо для ТЕ компаній, які залучають кілька ланок для виконання логістичних послуг.

Проблемні питання, що стосуються оподаткування ПДВ ТЕ підприємствами узагальнено та наведено у табл. 2.

Стягнення ПДВ ТЕ підприємствами дійсно супроводжується низкою проблемних питань, які охоплюють як аспекти класифікації послуг, так і питання міжнародного оподаткування, оформлення документації та проведення аудиту. Кожен з цих аспектів має свої проблеми, пов'язані з неоднозначністю норм, труднощами у застосуванні законодавства та ризиками для підприємств.

Відтак, однією з головних проблем для ТЕ підприємств є чітке визначення податкового статусу своїх послуг. Законодавство не завжди дає чітке визначення, чи вважати експедиторські послуги транспортними послугами або послугами з організації перевезень. Наприклад, послуги з логістики, управління документами та страхування можуть бути включені в комплекс послуг експедитора, але їх складно точно класифікувати для цілей

ПДВ [10]. Неправильна класифікація може призвести до неправомірного нарахування або відмови у відшкодуванні ПДВ, що створює фінансові ризики для підприємств.

Таблиця 2. Проблемні питання щодо оподаткування ПДВ на транспортно-експедиторських підприємствах

№ з/п	Проблемне питання	Характеристика
А	Б	В
1	Особливості оподаткування ПДВ у сфері ТЕ послуг	- визначення податкового статусу ТЕ послуг (як послуг транспорту чи як послуг з організації перевезень); - проблеми класифікації послуг для цілей ПДВ.
2	Правові та нормативні аспекти стягнення ПДВ	- розгалужена законодавчих актів, що регулюють оподаткування ПДВ у сфері транспорту і експедиторської діяльності; - зміни в податковому законодавстві та їх вплив на ТЕ підприємства.
3	Особливості визнання податкових зобов'язань та податкового кредиту	- визначення моменту виникнення податкових зобов'язань і податкового кредиту у ТЕ компаніях; - врахування специфіки контрактів і платежів при визначенні податкових зобов'язань.
4	Міжнародні перевезення та оподаткування ПДВ	- застосування ПДВ у разі міжнародних перевезень товарів та послуг (транскордонна діяльність); - питання податкових пільг і виключень для міжнародних перевезень, оподаткування ПДВ демереджу та фрахту, а також питання щодо компенсації ПДВ.
5	Практичні проблеми при оформленні первинних та інших документів	- проблеми оформлення та обов'язковості звітів експедитора у ТЕ компаніях; - визначення складу послуг для цілей оформлення податкових накладних.
6	Зміни в адмініструванні ПДВ в Україні та їх вплив на ТЕ компанії	- реформи в адмініструванні ПДВ та їх вплив на діяльність ТЕ підприємств; - оцінка ефективності нововведень для зменшення податкового навантаження на галузь.
7	Валютні коливання при отриманні оплати за послуги	- врегулювання питання правильного визначення валютного курсу, що виникає при оплаті за послуги транспортного експедитування в іноземній валюті; - розрахунок бази оподаткування ПДВ з урахуванням валютного курсу на день виникнення податкового зобов'язання з ПДВ.
8	Перспективи та тенденції розвитку ПДВ у міжнародних експедиторських компаніях	- огляд міжнародного досвіду оподаткування ПДВ у сфері ТЕ послуг; - перспективи інтеграції національних систем ПДВ в глобальні правила і стандарти.

Джерело: розроблено автором

Для ТЕ підприємств важливим питанням є й сам момент виникнення податкових зобов'язань. Наприклад, якщо послуги надаються частково або оплату отримано заздалегідь, підприємства мають розуміти, коли саме нараховувати ПДВ і визнавати податковий кредит. Адже специфіка договірних умов, зокрема авансові платежі та розстрочки, потребують особливого підходу до обліку ПДВ. Невідповідність в облікових періодах може призвести до претензій з боку податкових органів.

Експедитори, які співпрацюють з перевізниками-нерезидентами, мають враховувати специфіку оподаткування фрахту та демереджу. Фрахт – це плата (компенсація), що здійснюється в рамках договорів перевезення, оренди або найму судна чи його частини для транспортування вантажів і пасажирів морськими або повітряними суднами, а також для перевезення вантажів залізничним або автомобільним транспортом. У таких випадках фрахт вважається доходом нерезидента, джерело якого знаходиться в Україні [11].

Для міжнародних перевезень важливо визначити, коли застосовується ПДВ і чи є можливість отримати податкові пільги. Законодавство багатьох країн дозволяє звільнення від ПДВ для міжнародних перевезень, але на практиці підприємства зіштовхуються з труднощами в отриманні підтверджень для таких пільг, наприклад, документального підтвердження перетину кордону товаром. Щодо законодавства України, міжнародні перевезення оподатковуються за ставкою 0% ПДВ, якщо вони виконуються перевізником-резидентом і підтверджуються єдиним міжнародним перевізним документом. У такому разі нульова ставка застосовується до всього маршруту міжнародного перевезення без поділу на «закордонну» та «українську» частини. Якщо ж міжнародне перевезення виконує перевізник-нерезидент, то воно не є об'єктом оподаткування ПДВ, і ставка 0% ПДВ до нього не застосовується. При оподаткуванні транспортно-допоміжних послуг враховується місце їх фактичного постачання. Для ТЕ послуг важливо, хто є

замовником таких послуг. Щодо транзиту та пов'язаних із ним послуг, вони звільняються від ПДВ, тобто підлягають пільговому режиму.

Інтеграція національних податкових систем у міжнародні стандарти спрощує облік для цілей оподаткування, але також вимагає постійного відстеження змін. Євроінтеграція значно впливає на формування та реалізацію податкової політики в Україні. Цей вплив проявляється у можливості адаптувати найкращі європейські практики оподаткування, що стосується як переліку та ставок податків, так і співвідношення прямих і непрямих податкових надходжень. Важливим аспектом є вдосконалення процесів адміністрування податків, зокрема посилення сервісно-регулюючої функції податкової системи. Це сприяє мотивації розвитку бізнесу у міжнародному економічному середовищі, де присутня податкова конкуренція, а також допомагає поступово відмовлятися від тіньових практик ведення економічної діяльності. Крім того, євроінтеграційні процеси стимулюють інтеграцію інших сфер суспільного та економічного життя, забезпечуючи взаємовигідну співпрацю на міжнародному рівні [12].

У країнах ЄС часто виникають складності, пов'язані з різницею в процедурах декларування та обліку ПДВ. Наприклад, розбіжності в системах звітності Intrastat та рівнях асиміляційних порогів (наприклад, для Франції — 460 тисяч євро, для Бельгії — 25 мільйонів євро) впливають на обсяг декларування ПДВ та створюють нерівні умови для компаній. В свою чергу пропозиції щодо цифровізації податкових звітів, включаючи електронне інвойсування, потенційно зменшують ризики шахрайства, але потребують значних інвестицій у технології, що може бути викликом для малих та середніх підприємств [13].

Перехід до «остаточної системи ПДВ» у межах ЄС суттєво вплине на галузь ТЕ послуг, знижуючи шахрайство та підвищуючи доходи від податків, але водночас збільшуючи адміністративне навантаження в країнах-експортерах. Запропонована система передбачає, що ПДВ сплачуватиметься постачальником за ставкою країни призначення. Для ТЕ підприємств

«остаточна система ПДВ» передбачатиме внесення коригувань у процеси виставлення рахунків і взаєморозрахунків між країнами, зростання витрат на адміністрування та адаптування до нових правил взаємодії з податковими органами та замовниками [5]. На сьогодні країни ЄС ще не перейшли повністю до остаточної системи ПДВ, але важливі кроки для її впровадження вже зроблено. Основний акцент наразі зроблений на ініціативу ViDA (VAT in the Digital Age), яка спрямована на цифровізацію та модернізацію системи ПДВ у ЄС.

ТЕ підприємства мають враховувати міжнародні практики оподаткування, щоб залишатися конкурентоспроможними на ринку, зокрема, через необхідність адаптувати документообіг і системи обліку до вимог інших країн. А в умовах швидкого розвитку міжнародної логістики та інтеграційних процесів це все також потребує гармонізації національних стандартів із міжнародними вимогами. У зв'язку з цим, податкове навантаження на ТЕ підприємства потребує осмисленого регулювання з метою забезпечення балансу між державними інтересами і потребами бізнесу. У цьому контексті виникає потреба у формулюванні рекомендацій для подолання існуючих бар'єрів, зменшення бюрократичних перешкод і підвищення ефективності адміністрування ПДВ у ТЕ галузі.

Проведений аналіз дозволяє сформулювати низку рекомендацій для підвищення ефективності стягнення ПДВ на ТЕ підприємствах. Вказані рекомендації доцільно структурувати за цільовими групами:

1. Практичні рекомендації для ТЕ підприємств:

- Впровадження автоматизованих систем обліку ПДВ. Автоматизовані системи звітності та контролю значно спрощують адміністрування податків для компаній, знижуючи витрати на обробку документів і зменшуючи ризик помилок. Це дозволяє автоматизувати процеси обчислення ПДВ та відшкодування податку, особливо при проведенні міжнародних операцій, які часто вимагають складних розрахунків та ретельного документального підтвердження;

- Навчання персоналу з податкового законодавства. Постійні зміни в податковому законодавстві вимагають підготовленого персоналу. Проведення регулярних тренінгів та вебінарів для працівників допоможе уникнути помилок, знизити штрафні санкції та зменшити втрати для компанії. Навчання має охоплювати особливості застосування нульової ставки ПДВ та процес документального підтвердження для міжнародних операцій;

- Систематизація документообігу. Чіткі стандарти щодо оформлення документів, особливо для міжнародних перевезень, дозволять уникнути затримок і спростять процедуру використання нульової ставки ПДВ. Використання електронних документів для обміну інформацією з митними органами та податковими органами також полегшить ведення обліку та зменшить кількість необхідної документації;

- Вдосконалення процедури обліку. Важливо впорядкувати облік авансових платежів, особливо при застосуванні різних ставок ПДВ у перевезенні, та можливість застосовувати комплексну ставку як ціну при наданні ТЕ послуг. Наприклад, створення окремих рахунків або автоматизованих звітів для контролю може забезпечити точність розрахунків ПДВ.

2. Рекомендації для державних регуляторів та законотворців:

- Розробка нових методичних рекомендацій з обліку та оподаткування ТЕ послуг. Законодавчо закріплені чіткі методичні рекомендації з обліку та оподаткування ТЕ послуг (зокрема розмежування транспортних і організаційних послуг) знизять невизначеність щодо застосування ПДВ. Це допоможе уникнути спорів між бізнесом і податковими органами та спростить розрахунки;

- Стабілізація та спрощення податкового законодавства. Постійні зміни в податковому регулюванні викликають труднощі в адаптації бізнесу до нових правил. Зменшення частоти змін та забезпечення стабільності податкових умов дозволить компаніям розробляти довгострокові стратегії

розвитку та планування. Це також сприятиме прогнозованості в податковому навантаженні, що є важливим для розвитку галузі;

- Спрощення процедур для міжнародних операцій та застосування нульової ставки. Податкове законодавство має передбачати простіші та більш прозорі механізми підтвердження для застосування нульової ставки ПДВ при міжнародних перевезеннях. Це особливо важливо для ТЕ компаній, які працюють у сфері зовнішньоекономічної діяльності та стикаються з бар'єрами через складність документального підтвердження;

- Гармонізація з міжнародними стандартами. Поступове узгодження національної системи ПДВ з міжнародними стандартами допоможе зменшити бар'єри для українських компаній на зовнішніх ринках. Це може включати впровадження єдиних стандартів обліку та податкової звітності, прийняття електронних документів та їх обміну з країнами-партнерами для прискорення та спрощення процедур податкового обліку;

- Чіткі стандарти для аудиту та контролю. Встановлення єдиних вимог до аудиту ТЕ операцій зменшить навантаження з боку податкових органів і допоможе уникнути надмірного контролю. Чіткі правила аудиту також надають можливість для компаній підготуватися до перевірок, що знижує ризик штрафів та втрат.

Впровадження запропонованих рекомендацій сприятиме зниженню адміністративного навантаження на ТЕ компанії, підвищенню прозорості та ефективності процесів розрахунку і звітності ПДВ, а також зменшенню ризику податкових спорів. Створення умов для стабільного розвитку галузі вимагає також підвищеної уваги до автоматизації процесів контролю та обліку, що сприятиме зменшенню ризику помилок і зловживань у податковій сфері. Гармонійна система оподаткування, орієнтована на зменшення бюрократичних перепон, дозволить ТЕ компаніям зосередитись на основній діяльності, оптимізуючи витрати і зменшуючи фінансове навантаження. Результатом стане підвищення фінансової стабільності підприємств та

зростання загальної ефективності роботи галузі, що позитивно позначиться на економіці країни в цілому.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

ПДВ є критично важливим інструментом, який впливає на фінансові потоки та прибутковість підприємств, особливо в міжнародних перевезеннях, де діють спеціальні податкові норми. Однією з основних проблем є нечіткість законодавства, що спричиняє різне тлумачення норм і фінансові ризики, як-от подвійне оподаткування, затримки відшкодування ПДВ та зростання операційних витрат. Це, у свою чергу, знижує конкурентоспроможність вітчизняних підприємств.

Додатково існують труднощі з класифікацією послуг для цілей оподаткування, що призводить до податкових спорів. Часті зміни законодавства збільшують адміністративні витрати та ризики помилок у звітності, а складні процедури документального підтвердження міжнародних операцій ускладнюють застосування нульової ставки ПДВ.

Гармонізація національних норм із міжнародними стандартами може зменшити бар'єри в міжнародній діяльності. Серед рекомендацій — розробка методичних рекомендацій, вдосконалення документальних процедур і автоматизація звітності. Це знизить адміністративне навантаження, підвищить прозорість обліку, мінімізує податкові ризики та сприятиме фінансовій стабільності ТЕ підприємств, що позитивно вплине на розвиток галузі й економіки України.

Література

1. Ковальчук С. Я., Цуркан А. О. Особливості обліку та оподаткування операцій по міжнародних автотранспортних перевезеннях. *Агросвіт*, 2018. № 7. С. 31-36.
2. Шот А. Облік і оподаткування за видами економічної діяльності: конспект лекцій. Львів: Львівський національний університет ім. Івана Франка факультет управління фінансами та бізнесу, 2018. С. 74-84.

3. Живко З. Б., Прокопишин О. С., Ковальова О. В. Міжнародні економічні та суспільні відносини: стан, проблеми, перспективи розвитку: монографія / за ред. Л. М. Савчук, М. В. Корнєєва. Дніпро: Пороги, 2021. С. 226-249.

4. Атаманчук Н. І. Правове регулювання податку на додану вартість у державах європейського союзу: можливості гармонізації для України. *Приватне та публічне право*, 2020. № 2. С. 62-66.

5. Zídková H., Balíková K. The definitive VAT system and its impact on tax collection. *European Journal of Government and Economics*. 2021. № 10(2). P. 146-166. URL: <https://doi.org/10.17979/ejge.2021.10.2.7803> (дата звернення: 01.11.2024).

6. Соціальні детермінанти розвитку сфери послуг в концепції формування постіндустріального суспільства : монографія / Джинджоян В. В. та ін. Рівне. Волинські обереги, 2021. 208 с.

7. Шолом А., Коваленко Р. Структура та динаміка зовнішньої торгівлі послугами України. *Економіка та суспільство*, 2024. № 60. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3668/3598> (дата звернення: 01.11.2024).

8. Податковий кодекс України : Закон України від 23.12.2010 № 2856-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 02.11.2024).

9. Про запровадження режиму експортного забезпечення: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.09.2024 р. № 1261. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zaprovadzhennia-rezhymu-eksportnoho-s1261291024> (дата звернення: 02.11.2024).

10. Свіріденко А. ПДВ-облік транспортних послуг за участю експедитора. *Податки та бухгалтерський облік*, 2019. № 71. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nk/2014/august/issue-16/article-1171.html> (дата звернення: 07.11.2024).

11. Куцик, П. Облік і оподаткування транспортно-експедиторської діяльності: теоретико-методичні аспекти. *Міжнародний науковий журнал. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*, 2020. Вип. 2. С. 49-60.

12. Чинчик А. А., Голубка С. М. Євроінтеграційні впливи на формування та реалізацію податкової політики України. *Економічний вісник Дніпровського технологічного університету*, 2022. №78. С. 52-61.

13. Kubanova J., Kubasakova I., Poliak M. The comparison of the risks and forwarding company performance compared to average performance in selected EU markets. *The Archives of Automotive Engineering – Archiwum Motoryzacji*. 2022. № 95(1). P. 32-52. URL: doi:10.14669/AM.VOL95.ART3.

References

1. Kovalchuk, S.Ya. and Tsurkan, A.O. (2018), “Features of Accounting and Taxation of Operations for International Road Transportations”, *Ahrosvit*, vol. 7, pp. 31-36.

2. Shot, A. (2018), *Oblik i opodatkuvannya za vydamy ekonomichnoyi diyal'nosti: konspekt lektsiy* [Accounting and Taxation by Types of Economic Activities: Lecture Notes], Lviv National University, Faculty of Financial Management and Business, Lviv, Ukraine, pp. 74-84.

3. Zivko, Z.B. Prokopyshyn, O.S. and Kovalova, O.V. (2021), *Mizhnarodni ekonomichni ta suspil'ni vidnosyny: stan, problemy, perspektyvy rozvytku: monohrafiya* [International Economic and Social Relations: Status, Problems, Development Prospects], Porohy, Dnipro, Ukraine, pp. 226-249.

4. Atamanchuk, N.I. (2020), “Legal Regulation of Value Added Tax in EU Countries: Opportunities for Harmonization for Ukraine”, *Pryvatne ta publichne pravo*, vol. 2, pp. 62-66.

5. Zidkova, H. and Balikova, K. (2021), “The definitive VAT system and its impact on tax collection”, *European Journal of Government and Economics*, vol. 10, no. 2, pp. 146-166. <https://doi.org/10.17979/ejge.2021.10.2.7803>.

6. Dzhindzhoyan, V.V (2021), *Sotsial'ni determinanty rozvytku sfery posluh v kontseptsii formuvannya postindustrial'noho suspil'stva: monohrafiya* [Social Determinants of Service Sphere Development in the Concept of Post-Industrial Society Formation: Monograph], Volynski Oberihy, Rivne, Ukraine, 208 pp.
7. Sholom, A. and Kovalenko, R. (2024), "Structure and Dynamics of Ukraine's Foreign Trade in Services", *Ekonomika ta suspil'stvo*, vol. 60, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3668/3598> (Accessed 1 November 2024).
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), "The Tax Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Accessed 2 November 2024).
9. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), "On the Introduction of the Export Security Regime", available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zaprovadzhennia-rezhymu-eksportnoho-s1261291024> (Accessed 2 November 2024).
10. Sviridenko A. (2019), "VAT Accounting of Transport Services with the Participation of a Forwarder", *Podatky ta buhlater's'kyi oblik*, vol. 71, available at: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nk/2014/august/issue-16/article-1171.html> (Accessed 7 November 2024).
11. Kutsyk, P. (2020), "Accounting and Taxation of Freight Forwarding Activities: Theoretical and Methodological Aspects", *Instytut buhlaters'koho obliku, kontrol' ta analiz v umovakh hlobalizatsiyi*, vol. 2, pp. 49-60.
12. Chynchyk, A., Holubka, S. (2022), "Influences of european integration on the formation and implementation of the tax policy of Ukraine", *Economic Bulletin of Dnipro University of Technology*, vol. 78, pp. 52-61.
13. Kubanova, J., Kubasakova, I. and Poliak, M. (2022), "The comparison of the risks and forwarding company performance compared to average performance in selected EU markets", *The Archives of Automotive Engineering – Archiwum Motoryzacji*, vol. 95, no. 1, pp. 32-52. <https://doi.org/10.14669/AM.VOL95.ART3>.